

土耳其语阅读教程

TÜRKÇE

OKUMA-ANLAMA

(3)

主编：韩智敏

编者：张磊 张超

中国人民解放军外国语学院一系

一九九八年八月

CAMBAZ

Günün birinde çarşı sokaklarında kapı büyüklüğünde bir bildiri dolaşmaya başladı. Bu, sanıyorum ki, gerçekten de bir kapı kanadıydı. Altına iki ayak mihlanarak bir okul tahtası durumuna getirilmiş, üzerine yapıştırılan uçurtma kağıdına yazılar yazılmış, ip üstünde bisikletle yürüyen bir cambaz resmi yapılmıştı. Arkalarına beyaz gömlekler giymiş, yalınayak iki çocuk bu bildiriye taşıyor, önde yürüyen bir delikanlı elindeki çingırağı çalarak bağıırıyordu:

--Dünya şampiyonu ünlü Cambaz Ali geldi. Yeryüzünde benzeri yok! Amerika'da birinciliği kazanan «Ölüm Arabası»! Hem saz, hem cambaz! Bu akşam Yıldız Gazinosu'nda! Fiyatlarda fark yok ha! ...

Cambaz Ali'nin gerçekten yeryüzünde eşi olmayan bir pekgöz olduğuna o saatte inanmıyordum. Fakat geçirilecek bir boş gecem olduğu için, bu cambaza gittim.

Gazino, her zamanki gazinoydu. Nehir kıyısındaki salaş sahnede şarkıcı bayanlar iskemlelerine oturmuşlar ... Biri ayakta. İkide birde başını havaya kaldırıp iki yana sallanmasına ve ağzını açıp kapamasına göre, her halde şarkı söylüyordu. Fakat sesi işitilmiyordu. Çünkü bu gece «Ölüm Arabası» şerefine gazino bin bir ayak, bir ayak...

Halk can cana, baş başa birbirini itip kakarak boş bir yer arıyor. Ben bu kargaşalığa girmeyi göze alamadığım için dönmek üzereyim. Fakat bir masadan bir iki dostumun kalktığını, bana el ettiğini görüyorum ve sandalyeye yerleşmeyi başarıyorum.

İpler bahçenin ortasına kurulmuş;keserli bir marangoz, direklerin son onarımıyla uğraşıyor.

Tuhafı şu ki, bahçenin her yanı gibi iplerin altı da masalar, sandalyeler ve insanlarla dolu. Oyun başlarken bu kalabalığın nasıl, nereye kaldırılacağına akıl erdiremiyorum.

Bir aralık, öteden beriden kulağıma Ali'yle ilgili söylentiler gelmeye başladı: Sanatçı, aslında yerliymiş. Üstelik karşı mahallede yaşlı bir anası varmış. Yoksulluktan okuyamadığı için, eskiden kunduracı çıraklığına vermişler.Fakat içindeki sanat ateşi onu rahat bırakmamış.Çocuk,bir cambaz kumpanyasının peşine takılarak kentten savuşmuş.

Gidiş o gidiş. Yıllarca ne mektup, ne bildiri. Bir iki gün önce gelen Cambaz Ali, işte bu zavallı kunduracı çırağıdır. Gelir gelmez karşı mahalledeki kulübesini buluyor ve artık gözleri iyi görmeyen annesiyle sarmaş dolaş oluyor.

Hazırlık tamam. Cambaz neredeyse işe başlayacak. Fakat tuhaf şey:İpin altında oturanlarda hala kımıldama yok! ...

Yanımda duran kahveci çırağına soruyordum:

--Bunlar, ipin altında mı oturacak?

--He ya! Nereye gitsinler?

Oturdukları yerde hiç istiflerini bozmadan başlarını kaldıran ve tepelerinde oynanacak cambazı görmeye hazırlanan bu insanlar; bana bu anda Ali'den daha korkusuz kahramanlar gibi görünüyor.

II

«Ölüm Arabası» iki kollu ve tek tekerlekli bildiğimiz bir toprak arabasıdır. Arabanın kolları eski püskü iplerle cambazın dizlerine bağlanıyor. Ali, bu arabayı ipin üstünden sürüp götürecektir; içine bindirilen başka bir adam da önüne konan nargileyi içe içe keyifli bir gezi yapacaktır ...

Bu adam, kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, kara donlu, kırmızı gömlekli bir delikanlıdır. Zavallıyı kollarından çekerek, ayaklarından iterek direğe çıkarıyorlar. Fakat bu onun ip üzerinde yürüyecek bir arabada ilk gezisi olsa gerek. Durumu yakından görünce ürüyor. Kırk, elli kuruş için göze alınacak tehlikeyi çok görüyor. Duruyor, düşünüyor, cambaza, aşağıdakilere bir şeyler söylüyor ve gene direğe sarılıp inecek gibi bir davranışta bulunuyor. O zaman aşağıdan kahkahalar kopuyor.

Ah, bu onur ne korkunç güçtür. Delikanlı birdenbire kararını veriyor. Ölmek var, dönmek yok!

Oturduğum yerde benim de gözlerim karardığı için zavallının arabaya nasıl bindirildiğini görüyorum.

Kemancı yayını, utçu mızrabını titrete titrete korkunç bir şey yapıyorlar.

Halk sessizlik içinde. Arabanın bir şey olmadan ipi parıldadığını görerek duruma dikkat ediyorum.

Cambaz, elinde terazisiyle dımdık, adım adım yürüyor. Zavallı adam da elinde nargilesiyle arabanın içinde, sanki taş kesilmiş. Bununla birlikte bu dakikalarda en korkulu durumda olanlar aşağıdaki seyirciler. Çünkü, Tanrı korusun bir kaza olursa cambazlar, terazileri, arabaları, nargileleriyle halkın kafasına, kucağına düşecekler; fakat fırtınalarda nasıl tehlike kenarlarda ise, cambazlarda öyle...

Ali, arabasını ipin öbür ucuna kadar sürmeyi başardı. Fakat oradaki direğe nasıl yanaştıracak; arabada yüzü ters yöne dönük olarak oturan nargileli; nasıl kımıldanacak ve bu belalı yoldan kendini nasıl kurtaracak?!

Duruma göre, sorunun çözüm yolu yok gibi. Bana sorsalar önereceğim biricik önleyici iş, aşağıdaki kalabalığı dağıtarak itfaiye çadırlarına benzer bir şeyler getirmek ve yukardakilere bağırarak olacağı

Arabayı yumuşak davranışlarla ileri geri süren cambazla talihsiz arkadaşı arasındaki konuşma bir türlü bitmiyor. Sonunda marangozun direğe tırmandığını gördüm.

Adamcağız bir eliyle direği sımsıkı yakaladıktan sonra öteki elini ağır ağır uzatıyor ve nargileliyi birdenbire ensesinden yakalıyor.

Tutuş o kadar güçlüdür ki, bu anda kaza olsa Cambaz Ali belki araçlarıyla birlikte aşağı tekerlenecek; fakat o, ensesinden tutulmuş bir kedi gibi havada sallanıp kalacaktır. Ancak bu kez nargileli de umulmaz bir davranışta bulunuyor. İki elini arkasına uzatarak, can korkusuyla direği yakalıyor ve tersine bir taklayla bacaklarını vücudunun üstünden aşırarak marangozun boynuna kilitliyor. Marangozla nargilelinin tehlike karşısında birden bir buluş uyguladıkları bu manevra o kadar orijinal ve gülünçtü ki, aşağıdaki alkış gürültüsü sanki toprakları sarsıyor.

Cambaz Ali'ye gelince, arabanın içindeki nargileli belalıyı başından attıktan sonra o kadar hafiflemiştir ki, oyunun bundan ötesi artık çocuk oyuncağıdır.

İlancının sokakta Cambaz Ali için, "Dünya şampiyonu" demesindeki doğruluğu benimsiyorum. Avrupa'da kuşkusuz Ali'den daha usta cambazlar vardır. Fakat bunların yerli sanatçılarımızın kullandığı araçlarla küften çürümüş olan gaz tenekeleri, birbirine eklenmiş ip parçaları ve eğri büğrü bir çöp arabası ve nargileli arkadaşı gibi bir adamla, bu ustalığı değil ip üzerinde, asfalt ortasında bile yapmaya cesaret edeceklerini ummuyorum.

-- Reşat Nuri Güntekin --
(Anadolu Notları II'den)

ALİŞTIRMALAR:

1. Cambaz kimmiş?
2. Seyirciler yazara neden cambazdan daha korkusuz kahramanlar gibi görünüyor?
3. Metni okuduktan sonra «Ölüm Arabası» adlı bir yazı yazınız.

YENİ KELİMELER VE DEYİMLER

cambaz	杂技演员
mıhlamak	被钉住
uçurtma	风筝
gazino	夜总会
pekgöz	勇敢者
salaş	木板制成的, 木制的

akide birde	不时地
bin bir ayak bir ayak üstüne	摩肩接踵
can cana, baş başa	形容人群拥挤得水泄不通, 摩肩接踵
itip kakmak	推推搡搡
kargaşalık	混乱
göze almak	冒险
keser	斧
marangoz	木匠
kumpanya	团体, cambaz kumpanyası 杂技团
savuşmak	离开
gidiş o gidiş	他一去不归
sarmaş dolaş olmak	紧紧地拥抱
hoşu bozmamak	毫不理睬, 若无其事地对待
eski püskü	破烂的, 旧的
nargile	水烟袋
kasket	鸭舌帽
kemançı	小提琴手
utçu	诗琴手
sazrap (-bı)	(弹弦乐器用的) 拨子, 琴拨
torazi	天秤, 这里指平衡杆
itfaiye	消防队
takla	倒翻
orijinal	新奇的, 别出心裁的
alkış	鼓掌

küf

eğri büğrü

霉，锈，küften çürümek 锈蚀
弯曲的，高低不平的

Orada Bir Çocuk Var, Brüksel'de ...

Brüksel, yalnızca Belçika'nın değil, aynı zamanda, Avrupa'nın da başkentidir biraz, çünkü Belçika Kralı'nın ve Kraliçesi'nin sarayının yanı sıra, Avrupa Birliği'nin, Avrupa Parlamentosu'nun, Gümrük Birliği'nin, NATO'nun merkezi de oradadır.

Brüksel kentinin bulunduğu toprakların bir zamanlar bataklık olduğunu düşünmek çok zordur. Ama öyleymiş. Zaten adını da bu niteliğinden almış. Broekzele, "Bataklık Masabası" demekmiş. Eskiden, bu kentin içinden, tıpkı güney komşusu Paris'te olduğu gibi, bir nehir geçermiş. Bu nehrin adı da çok benzermiş Paris'tekine. Oradaki La Seine'dir, buradaki La Senne. Dahası, tıpkı Paris'in ilk olarak Seine Nehri'nin iki kolu arasındaki bir adanın üzerinde kurulması gibi. Brüksel'de Senne Nehri'nin iki kolu arasındaki bir adanın üzerinde kurulmuş. Ama öte yandan da, şu fark var aralarında: Zamanla bir pislik yuvasına dönüştüğü, insanların sağlığına büyük zararlar vermeye başladığı için, Brüksel'in Senne Nehri'nin üzeri, 1865 yılında kapatılmış. Şimdi o nehir, kentin merkezini boydan boya kateden, uzun, geniş bulvarların altında. Oysa, içinden Seine Nehri'nin geçmediği bir Paris düşünülemez. Öte yandan,

Brüksel'in kuzey komşusu olan bir başka başkent, Amsterdam da, bir kanallar cenneti, bir su cennetidir.

Onlarla kıyaslandığında, buranın kupkuru kaldığı söylenebilir.

Evet, öyledir, yanlış değildir bu saptama. Ama büsbütün de doğru değildir. Doğrudur, çünkü burada da, işeyen, hem de yıllardır, yüzyıllardır, gece gündüz, kimseye, hiçbir şeye, turistlerin fotoğraf makinelerine bile şuncacık aldırmadan, sürekli işeyen bir çocuk vardır.

Neden yapar bunu bu çocuk?

"İçinden geçen nehrinden yoksun bırakılmış kentinin, yani Brüksel'in, kanallarla dolu Amsterdam, Bruges, Venedik ve da sürekli yağmur altındaki Bergen kadar olmasa bile, yine de, azıcık da olsa, hep ıslak kalmasını sağlamak için" diye geçirmiştim ben içimden. Ama, farklı açıklamalar getirenler de çok.

Örneğin, diyorlar ki: Bir zamanlar, bundan yüzyıllar önce, 8. yüzyılda, Arras kentinde, Vindicien adlı bir piskopos yaşamış. Bu piskopos, bir türlü çocuk sahibi olamayan Brükselli bir beyefendiye, Tanrı katında yardımcı olmuş ve beyefendinin karısının, 9 ay 10 gün sonra, nurtopu gibi bir oğlan çocuğu doğurmasını sağlamış. Bebek, doğar doğmaz, ilk iş olarak, öylesine uzağa işemiş ki, piskoposun sakalı sırlı sıklam olmuş. Papaz, anlayışla karşılamış olayı. Bu olay, çocuğun usta bir işeyici olduğunu gösteriyor ama, daha

sonraları neden sürekli işediğini açıklamıyor. Açıklama öykünün devamında ve şöyle: Çocuğa vaftiz anası—olarak, Ham Şatosu'nda oturan, Gertrude adlı bir kadının, Gudule adındaki kızını seçmişler. Ve vaftiz töreni yapılmış. Ama bu arada, çocuğun babası Gudule'e aşık olmuş ve ona yaklaştırmaya yeltenmiş. Ne var ki, Gudule, o tür kızlardan değilmiş, geleceğin ünlü azizelerinden biriymiş. Bu nedenle de, adamın davranışına çok kızmış ve "Biricik oğlun hiç büyümesin, çişini hiç durmasın" diyerekten almış ödünü. Yani, çocukcağız, babasının çapkınlığı yüzünden dur durak bilmeksizin işeyip duruyormuş Brüksel'in içine.

Ama bir başka söylentiye göre de suç doğrudan doğruya kendininmiş, çünkü velet, bir gün bir azizin kapısına işediği için, o işi yaparken, o durumda taş olmuş.

Ve işte başka söylentiler:

Haçlı ordusu Brüksel'den geçerken, bir kontun o zamanlar 5 yaşında olan oğlu, kutsal askerlerin üzerine işeyiverince, kont, Tanrı'nın günah yazmaması için, işeyen bir çocuk heykeli yaptırmış.

Yok, hayır, öyle değilmiş de söyleymiş: Adamın biri, küçücük oğlunu, Brüksel sokaklarında kaybedip de, uzun aramalardan sonra, onu, Etuve Sokağı'nın köşesine çişini yaparken bulunca, oraya, o köşeye, oğlanın o durumdaki bir heykelini yaptırarak Tanrı'yı şükretmiş.

Şöyle anlatanlar da var: Bu heykel, düşmanın kentte

çıkardığı yangını, alevlerin üzerine işeyerek söndüren bir çocuğa şükran borcu olarak, Brüksel halkı tarafından dikilmiş.

Adını sorarsanız, kimilerine göre Julten, kimilerine göre Juliaeneke, kimilerine göre Godefroid. Ama daha çok, Manneken-Pis olarak biliniyor. En güzeli ise, Türkçesi: İşeyen Çocuk.

Bu çocuğun meraklısı çoktur. Onu kaçıranlar olmuştur. Örneğin, 1695'te, Mareşal Villeroy kenti işgal edince, Brüksel halkı, alıp bir yerlere saklamıştır onu korumak için. 1817'de de, bir kürek mahkumunun saldırısına uğramıştır. Sonucu çalınışı ise, oldukça yakın bir zamandadır, 1978'dedir.

İstanbul'a gidip de Ayasofya'yı, Paris'e gidip de Eiffel'i görmeyen yoksa, olamazsa, Brüksel'e gidip de, Manneken-Pis'i görmeyen yoktur, olamaz. Ama şu fark var: Ayasofya koskocaman, içine girdiniz mi kaybolursunuz, ezilirsiniz o müthiş mekanda; Eiffel yüksek mi yüksek, bakmaya değer, en tepesini görmeye kalksanız, başınızdan şapkanız düşer. Oysa İşeyen Çocuk ufacık, minicik, birkaç karış.

İşeyen Çocuk genellikle çırıl çıplak işer, Ama, eğer, Büyük Meydan'daki müzeye girerseniz, orada, onun, bir zırhlı şövalyeden bir ilkokul öğrencisine, bir Arap şeyhinden bir deniz askerine, bir futbolcudan bir dalgıca, bir postacıdan

şık bir kentsoyluya kadar, binbir çeşit insana özgü giysilerle defile yaptığını görebilirsiniz.

Atomarium'u yaşamak isteyen de, Brüksel'e gitmek zorunda. O Atomarium ki, 1958 yılında bu kentte düzenlenen Dünya Fuarı için yapılmıştır; bilimin gelişmesini yansıtmak, simgelemek isteyen mühendis Andre Waterkeyn'in, ta 1954'te kurmaya başladığı bir düşün ürünüdür; 102 metre yüksekliğindedir; birbirine, her birinin çapı 3 metre, uzunluğu 23 metre olan tüplerle bağlanmış, her birinin çapı 18 metre olan 9 küreden oluşur ve bir demir kristalinin atomunun, 165 milyar kez büyütülmüş bir modelidir. Bir heykel gibi durur uzaktan ama, aslında bir binadır. Tuvaleti bile vardır. Tüplerinin, kürelerinin içinde dolaşılabilir; birinden ötekine yürüyen merdivenlerle geçilebilir; içindeki sergiler gezilebilir; restoranında yemek yenilebilir.

Brüksel'e gidildiğinde, Granda Place'a , yani Büyük Meydan'a da mutlaka gidilir, çünkü, yukarıda saydıklarım bir yana, bu meydan bir yanadır. Brüksel'in asıl merkezi burası. Büyük Meydan küçük değildir, ama bir kent meydanı için, çok çok büyük de değildir. Dört yanı binalarla çevrilidir. Hem de, öyle sıradan binalarla değil, çok süslü püslü Belediye Binası'yla, şimdi müze olarak kullanılan Kral Evi'yle, bir zamanlar loncaların kullandıkları görkemli binalarla çevrilidir. Yanları, restoranlarla, birahanelerle, ortası, hele

geceleeri, yerlere oturan, taşların üzerine serilip yatan insanlarla doludur. Bu meydana açılan ve Ortaçağ'dan kalma adlar taşıyan dar sokaklara girdiğinizde ise, inanılmaz sayıda,yüzlerce restoranla karşılaşrsınız.

Bu kentteki, Kralliyet Güzel Sanatlar Müzesi'nin modern sanat yapıtlarının sergilendiği bölümünde, yere bağdaş kurup oturmuş,metalden yapılma bir Buda rahibi heykelinin, önünde sallanan ve yine metalden yapılma bir çana, belli aralarla kafasını vurduğunu görüp bu vuruşmadan çıkan ses, koskoca müzenin çeşitli yerlerinden, yerin heykelden uzaklığına göre,değişik şiddetlerde dinleyebilirsiniz.

Brüksel, o çok duyarlı, o çok zarif,hayli narin ve pek kısa ömürlü sanatın, Art Nouveau'nun babalarından, mimar Victor Horta'nın yaşadığı,çalıştığı kenttir aynı zamanda. Onun,Amerikan Sokağı 25 numaradaki evini gezerken,ince bir nostaljiyi yaşarsınız sonra da geri dönüp, o çocuğun işediği köşenin karşısındaki birahaneye oturup onun işeyişini seyrederek bir bira içebilirsiniz.

-- Gürhan Tümer --

(Cumhuriyet'in Dergi'sinden)

ALİŞTIRMALAR:

1. Brüksel neden Avrupa'nın başkenti de sayılabilir?
2. Brüksel ve Paris aralarındaki ayrılık ve ayrılık anlatın.
3. Brüksel üzerinde turizm bilgilerini veriniz.

YENİ KELİMELER VE DEYİMLER

Brüksel	(城市名) 布鲁塞尔
Belçika	(国名) 比利时
Avrupa Birliği	欧共体
Avrupa Parlamentosu	欧洲议会
Gümrük Birliği	关税同盟
La Seine	塞纳河
La Senne	塞恩河
katetmek	通过, 经过
bulvar	林荫道
Amsterdam	(城市名) 阿姆斯特丹
kıyaslanmak	比较
saptama	断定, 判定
işemek	小便
şuncacık	那样地

Bruges
Venedik
Bergen
vaftiz anası
yeltenmek
azize
çış
öç almak
çapkınlık
dur durak
velet
Haçlı Ordu
kont
kürek mahkumu
Ayasofya
Eiffel
mekan
şövalye
Arap şeyhi
dalgıç
postacı
kentsoylu
defile
atomarium

(城市名) 布鲁日
(城市名) 威尼斯
(城市名) 卑尔根
教母
试图, 企图
女圣人
尿, 小便
报仇, 报复
胡作非为, 放荡
停止
儿子
十字军
伯爵
苦役犯
圣索非亚大教堂
埃菲尔铁塔
地方
骑士, 武士
阿拉伯酋长
潜水员
邮递员
城市贵族
时装展览
原子研究设备展览室, 原子物理
展览馆